

PROGRAMY PRO GIS

Formovat/formulovat problém pro aplikaci v počítači

Fungování GIS programů na základní úrovni - "uvažovat" jako počítač

Jak počítače řeší problémy

procesor central processing unit - CPU

sekvence jednodušších kroků/operací = **algoritmus**

zvláštnost pro GIS: práce s prostorovými daty

Jak počítače vyjadřují okolní svět - datová modelace

vybrat informaci, která je důležitá pro řešení problému

rozhodnout jak ji uložit v počítači

proces vytváření počítačové reprezentace reálného jevu/objektu = datová modelace

Obecné kroky procesu datové modelace:

1. **model aplikačního prostředí** – není počítačový model

pro GIS: výchozí model aplikačního prostředí byl statický 2D = mapa

dva hlavní typy: topografická mapa, tématická mapa

informace dvojího druhu: kde, co → počítač musí pracovat s oběma druhy informace
současný vývoj v GIS: model prostředí pro to, co mapa neumožňuje - časová změna, výškové variace, nemapové pohledy (např. uliční).

Mapový způsob je stále hojně využíván pro aplikace prostorových dat

2. **konceptní počítačový model** – nezávislý na druhu HW a SW

pro GIS: dva vhodné konceptní počítačové modely (datové modely) – vektor and raster
tj. obecné způsoby uložení mapy do počítače

3. **logický počítačový model** – nezávislý na druhu HW, pro určitý SW

pro GIS: tvorba vhodného způsobu (algoritmus) přenesení prostorových dat z mapy do počítače

reprezentace datového modelu v konkrétním programovacím jazyku (např. C++)

4. **fyzický počítačový model** – závislý na konkrétním HW i SW

konkrétní programové soubory uložené po kompilaci v určitém typu počítače (např. vektorová data jako soubor v programu ArcGIS)

ALGORITMY OPERACÍ S VEKTORY

Operace hledají odpovědi na otázku danou uživatelem při analýze.

Způsob nalezení odpovědi na konkrétní dotaz nemá obecnou použitelnost, ale mění se v závislosti na konkrétním případě (např, zda jeden objekt je vnořen do druhého nebo jaká je vzdálenost dvou objektů).

ALGORITMUS PRO ZJIŠTĚNÍ PRŮSEČÍKU DVOU ČAR

jak zjistit zda se dvě čáry protínají - netriviální otázka pro počítač

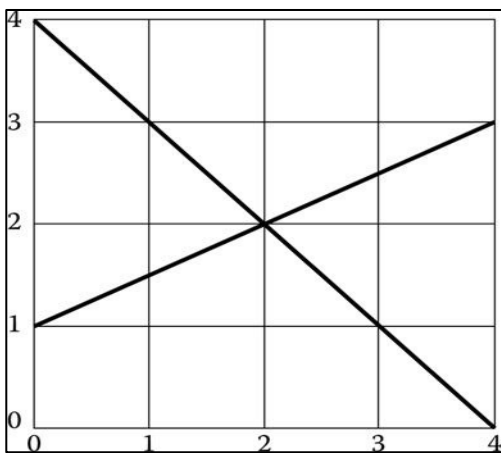
čára je v GIS reprezentována řadou bodů – sestavou navazujících úseček

Zjištění průsečíku dvou úseček

Příklad:

grafická prezentace pro člověka:

prezentace pro počítač: osm čísel

		X	Y
Úsečka 1	začátek	0	1
	konec	4	3
Úsečka 2	začátek	0	4
	konec	4	0

Rovnice přímky

$$y = a + bx$$

směrnice

$$b = \frac{y_{\max} - y_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}}$$

$$a = y \text{ pro } x = 0$$

$$y_1 = 1 + 0,5x_1$$

$$y_2 = 4 - x_2$$

průsečík existuje: $x_p = 2 \quad y_p = 2$

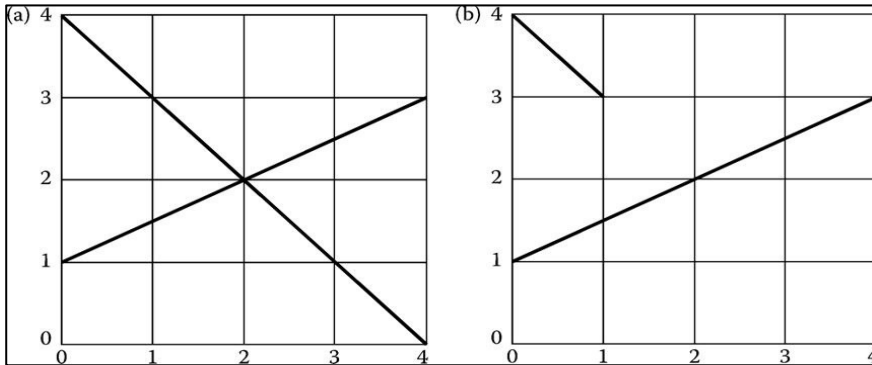
odpověď na otázku získaná tímto algoritmem: dané úsečky se protínají

Algoritmus musí být **obecný**

určení souřadnic průsečíku pro obecný tvar přímek:

$$y_p = a_1 + b_1 x_p = a_2 + b_2 x_p$$

Ale neřeší tuto situaci:

Úsečka 2 má definiční obor od $x = 0$ do $x = 1$, průsečík má $x_p = 2$, leží mimo úsečku a proto se úsečky neprotínají
Kriterium zda bod x_p leží uvnitř definičního oboru $\langle x_1, x_2 \rangle$

$$(x_1 - x_p) \cdot (x_p - x_2) \geq 0$$

Ještě dva zvláštní případy:

a) úsečky jsou rovnoběžné

$b_1 - b_2 = 0 \rightarrow$ dělení nulou $\rightarrow$ na začátku ověřit rovnost směrnic

b) jedna úsečka je vertikální

$x_{\max} - x_{\min} = 0 \rightarrow$ dělení nulou při výpočtu směrnice

$x_p = x_{\min} = x_{\max} \rightarrow y_p$ získáme přímo z rovnice přímky: $y_p = a + b x_p$

Zbývají rozřešit dva problémy:

1) pokud jsou úsečky shodné po celé délce nebo po části jedné je třeba definovat zda odpověď bude: neprotínají se nebo: protínají se ve více bodech

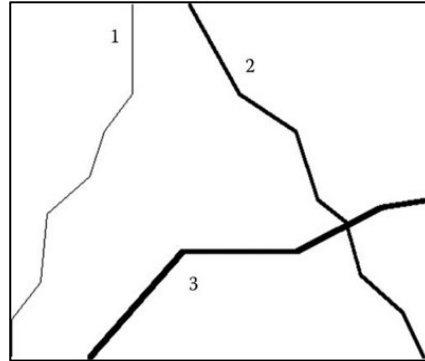
2) algoritmus může dát nesprávnou odpověď hlavně, když souřadnice bodů budou vyjádřeny hodně velkými nebo hodně malými čísly

ČÁRY Z VÍCE ÚSEKŮ

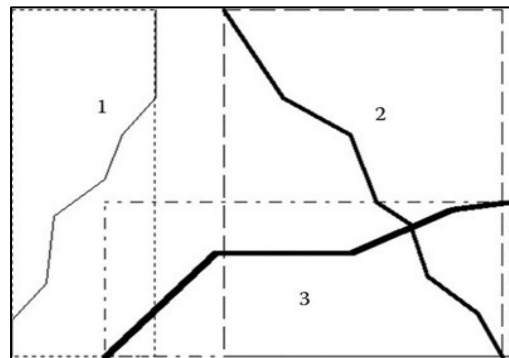
Možnost: prověřovat navzájem všechny úsečkové segment obou čar dokud se nenajde jeden pár, který se protíná

Nevýhoda: dlouhá doba, mnoho zbytečných testů

Nejdříve: zjistit zda se čáry vůbec mohou protínat

Metoda nejmenšího opsaného obdélníku

NOO je definován čtyřmi čísly – nejmenší a největší hodnoty souřadnic x a y ze všech bodů čáry

program na stanovení těchto 4 hodnot pro každou čáru

podmínka vyločení protnutí dvou čar: $(Xmin)_1 > (Xmax)_2$

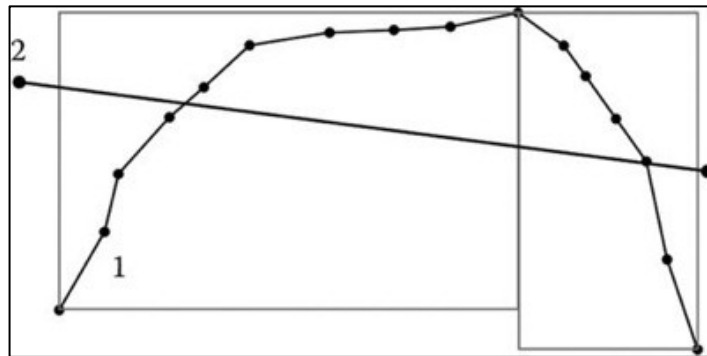
algoritmus:

```
if  $Xmin_1 > Xmax_2$  OR  $xmax_1 < xmin_2$  OR  $ymin_1 > ymax_2$  OR  $ymax_1 < ymin_2$ 
then
  NOO se neprotínají
else
  NOO se protínají
```

protínání NOO ještě neznamená, že se čáry protínají, ale test sníží počet možných případů

Další testovací postup:

- a) konstrukce NOO pro každý úsečkový segment čáry
- b) rozdělit čáru na monotonní úseky – trvalů růst nebo pokles hodnot X a Y, v každém takovém úseku se dvě čáry mohou protnout nejvýše jednou

OBECNĚ O ALGORITMU:

- 1) musí řešit všechny možné situace včetně speciálních případů
- 2) měl by být efektivní – s co nejmenším počtem výpočtů a výpočty provádět rychle. To může obsahovat i procesy zdánlivě navíc, ale šetří celkový čas (např. stanovení a uložení NOO pro každou čáru do databáze pro dělání detailních výřezů z dat)